

Tlačová správa

Plynové sporáky spôsobujú v takmer polovici slovenských domácností znečistenie prekračujúce limitné hodnoty

Z dosiaľ najrozsiahlejšej štúdie vyplýva, že znečistenie je štyrikrát väčšie než v domácnostiach s elektrickými sporákmi

8 NOVEMBRA 2023

Z dosiaľ najrozsiahlejšej [štúdie](#) monitorovania domácností v Európe vyplýva, že varenie na plyne pravidelne znečisťuje ovzdušie v slovenských kuchyniach nad limitné úrovne.

V takmer polovici (44 %) domácností s plynovými varnými doskami a/alebo plynovými rúrami skúmaných za normálnych životných podmienok poprednými vedeckými výskumníkmi bola prekročená denná limitná hodnota Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) pre vystavenie oxidu dusičitému (NO₂).

V kuchyniach domácností používajúcich plynové varné spotrebiče boli v priemere namerané štyrikrát vyššie a v obývačkách a spálňach trikrát vyššie úrovne NO₂ než v domácnostiach používajúcich elektrické spotrebiče. V domácnostiach variáciach na elektrine prekročenia limitných hodnôt znečistenia zaznamenané neboli.

Výskum, zadaný neziskovou organizáciou [CLASP, ktorá sa zameriava na energetickú účinnosť, uskutočňovala](#) Holandská organizácia pre aplikovaný vedecký výskum ([TNO](#)). V rámci výskumu boli v tridsiatich šiestich slovenských domácnostiach a stovkách ďalších domácností [1] v iných krajinách s množstvom obyvateľov variáciach na [plyne](#) a množstvom prípadov detskej astmy [spojenej](#) s varením na plyne rozmiestnené meracie senzory.

Prekračovanie limitných hodnôt zvyšuje zdravotné riziká. NO₂ môže u ľudí zapríčiniť zápal dýchacích ciest, kašeľ a sipot, zníženú funkciu pľúc a častejšie astmatické záchvaty, najmä u detí. WHO [odhaduje](#), že deťom v domácnostiach s plynovými varnými spotrebičmi hrozí o 20 % vyššie riziko ochorení dolných dýchacích ciest.

Výskumníci uvádzajú, že maximálne úrovne znečistenia v slovenských domácnostiach variáciach na plyne mohli pretrvávajúť aj niekoľko hodín a znečistenie bolo tým intenzívnejšie, čím dlhšie sa varilo. Denná limitná hodnota WHO bola v priemere prekročená počas 2,3 z celkovo trinástich testovacích dní. V

kuchyniach s odsávačmi pár s vonkajším odťahom odsávanie veľa znečistenia neodstránilo. Dôvodom môže byť podľa výskumníkov nesprávne používanie odsávačov.

Extrapoláciou údajov na obdobie jedného roka výskumníci zistili, že v každej piatej (22 %) slovenskej domácnosti variacej na plyne boli prekročené hodinové limitné hodnoty NO₂ podľa noriem EÚ týkajúcich sa kvality vonkajšieho ovzdušia. Úrady v celej Európe sú nútené na prekročenia týchto limitov [reagovať](#). Regulačné orgány EÚ však zatiaľ napriek tomu nestanovili limity pre znečistenie vnútorného ovzdušia.

Organizácia CLASP v správe zhŕňajúcej výsledky výskumu konštatuje, že v Európe sa na predchádzanie znečisteniu ovzdušia oxidom dusičitým (NO₂) z plynových varných spotrebičov vynakladá málo úsilia. Znečisťovanie ovzdušia plynovými spotrebičmi by sa dalo obmedziť rôznymi nariadeniami, no zatiaľ sa tak nedeje. Problém by sa na úrovni EÚ mohol vyriešiť budúci rok, v ktorom by mali byť prijaté nové pravidlá [ekodizajnu](#) a [energetického označovania](#).

Organizácia CLASP na stretnutí zainteresovaných strán s predstaviteľmi EÚ koncom tohto mesiaca vyzve na to, aby sa na energetických štítkoch, ktorými sú povinne označované všetky spotrebiče predávané v EÚ, uvádzala aj miera znečisťovania.

Na Slovensku varí na plyne až polovica domácností (49,8 %). Z nedávneho [prieskumu verejnej mienky](#), ktorý pre organizáciu CLASP uskutočnila spoločnosť Opinium, však vyplýva, že keďže znečistenie ovzdušia nie je viditeľné, málokto si je vedomý toho, aké riziká so sebou varenie na plyne prináša. Trištvrtina respondentov (74 %) uviedla, že keby o týchto rizikách bola informovaná, uvažovala by o tom, že plynové spotrebiče zo svojich domácností odstráni.

Riaditeľka organizácie CLASP Europe Nicole Kearney v tejto súvislosti uvádza: „Náš výskum odhaľuje závažnosť znečisťovania ovzdušia plynovými varnými spotrebičmi v domácnostiach po celej Európe. Ľudí preto treba nevyhnutne informovať o zdravotných rizikách, ktoré sa s týmito spotrebičmi spájajú, a okrem toho im treba poskytnúť zdroje na prechod na čistejšie a zdravšie varné dosky a rúry. Vlády musia chrániť verejné zdravie, riešiť znečistenie ovzdušia pri zdroji a podporovať prechod na čistejšie varenie.“

Vedúci vedec organizácie TNO Piet Jacobs v tejto súvislosti uvádza: „V našej terénnej štúdii sme na základe meraní zistili, že v 22 % vybraných slovenských domácností variaciách na plyne bola prekročená limitná hodnota NO₂, pokiaľ ide o hodinovú expozíciu tejto znečisťujúcej látky podľa noriem EÚ, pričom vo vonkajšom ovzduší boli úrovne NO₂ pod limitnou hodnotou. Prechod na varenie na elektrine, pokiaľ možno v kombinácii s používaním kvalitných odsávačov pár znižujúcich vysoké úrovne tuhých častíc vznikajúcich pri varení, môže hodnoty znečistenia znížiť pod limitné úrovne.“

Výskumníci merali v domácnostiach aj koncentrácie jemných tuhých častíc. Prítomnosť týchto častíc v kuchyniach je však spôsobovaná skôr samotným varením a tým, že do interiéru preniká znečistenie vonkajšieho ovzdušia, než druhom varných spotrebičov. Výskumníci v rámci emisií tuhých častíc

nezaznamenali medzi domácnosťami variaciami na plyne a domácnosťami variaciami na elektrine nijaký významný rozdiel.

Záver

Správa organizácie CLASP je k dispozícii na tomto odkaze: www.clasp.ngo/research/all/cooking-with-gas-findings-from-a-pan-european-indoor-air-quality-field-study.

Správu organizácie TNO nájdete na tomto odkaze:

<https://publications.tno.nl/publication/34641471/zDOXiz/TNO-2023-R11809.pdf>.

Poznámky

[1] Prieskumná spoločnosť [Opinium](#) vybrala vo Francúzsku, v Španielsku, Spojenom kráľovstve, Taliansku, na Slovensku, v Holandsku a Rumunsku po štyridsať domácností, ktorých členovia varia aspoň tri dni v týždni, nefajčia a nebývajú v blízkosti rušných hlavných ciest či priemyselných podnikov. Vo viac ako 40 % domácností sa nachádzali aj deti. Jedna pätina z vybraných domácností varila výlučne na elektrine, zatiaľ čo štyri pätiny domácností varili výlučne na plyne, buď v plynovej rúre, na plynovej varnej doske, alebo aj v plynovej rúre, aj na plynovej varnej doske. Vo všetkých domácnostiach boli v kuchyni, obývačke a spálni nainštalované senzory na meranie NO₂, tuhých častíc PM a oxidu uhoľnatého. Senzory na meranie NO₂ boli zároveň nainštalované aj v exteriéri. Účastníkom bolo povedané, aby varili a správali sa tak ako zvyčajne. Každý dostal 100 eur. Do vyhodnotenia štúdie boli zahrnuté iba údaje z 247 domácností, ktoré úspešne dodržiavali pokyny počas celého 13-dňového monitorovacieho obdobia v roku 2023. V rámci predchádzajúcej najrozsiahlejšej európskej [štúdie](#) o expozícii oxidu dusičitému (NO₂) bolo na základe nepretržitého poskytovania údajov zo senzorov monitorovaných šestnásť domácností.

Kontakt

Riaditeľka organizácie CLASP Europe [Nicole Kearney](#) (EN) +44 75 4486 5924

Vedúca komunikácie organizácie CLASP Europe [Païline Caroni](#) (EN, FR) +32 473 127 674.

Komunikačný konzultant organizácie CLASP [Jack Hunter](#) (EN) +33 751 051 805

Tlačový hovorca organizácie TNO [Maarten Lörtzer](#) (EN, NL) +31 620420732.

O organizácii CLASP: [CLASP](#) je medzinárodná nezisková organizácia zameraná na výskum a propagáciu energetickej účinnosti spotrebičov a prístupu k energii s cieľom zlepšiť život ľuďom a planéte.

Spolupracuje s vládami, priemyslom, komunitami a inými zainteresovanými stranami na posúvaní politiky a trhov smerom k čo najkvalitnejším produktom, ktoré sú čo najmenej náročné na zdroje.